

tábor mozgalom keretei között ismerkedhettek hazánk tájaival, az értéket teremtő emberi munkával, számukra ismeretlen vidékek lakóinak életével, sok esetben azok szokásaival, nem egy esetben bizonyos helytörténeti vonatkozásokkal is. Kell-e bizonyítanom, hogy milyen nagyszerűen kapcsolódik a Honismereti mozgalom célkitűzéseihez az *Országjáró diákok* mozgalma, a fellendülőben lévő turizmus, vagy éppen egy külföldi építőtáborozás és cserelátogatás. Nekünk éppen az a feladatunk, hogy ezeket a formákat is ösztönözzük és adjunk segítséget ahhoz, hogy a széles rétegeket érintő tevékenységi formák honismereti szempontjai se sikkadjanak el.

Szólnunk kell azokról a lelkes diákokról és pedagógusokról, muzeológusokról, néprajzkutatókról, nyelvészekről, történészekről és más szakemberekről is, akiknek a munkája nyomán eredményesen fejlődik ez a mozgalom. Bízgatni is szeretnénk őket, nyerjenek meg mind több társat, mind több fiatal ehhez az izgalmas, képzeletbeli és valóságos utazáshoz, Magyarország felfedezéséhez. Ezt a munkát csak nagyon nagy hozzáértéssel és felelősséggel szabad végezni, hogy elkerüljük a buktatókat, olykor a veszélyeket, hogy a nemzeti önbecsülés ne torkoljon más népek értékeinek lebecsülésébe, nacionalizmusba; hogy reális önbecsülésünk, önismeretünk ne eredményezzen egy „Kis ország vagyunk, úgysem számítunk” nézőpontot; hogy a tárgyak, történetek, történesek, szokások mögött mindig meglássuk az embert!

A Kommunista Ifjúsági Szövetség fontos feladatának tekinti részvételét a Honismereti mozgalomban, fontosnak tartja a diák honismereti munka további fejlesztését. A Hazafias Népfronttal, az iskolákkal, a közművelődés más intézményeivel közösen feladatunknak tekintjük, hogy a középfokú tanintézetek ifjúságát egész kultúránk birtokosává, történelmi múltunk ismerőivé, szocialista jelenünk és jövőnk aktív formálójává, szocialista hazafiakká neveljük.

Becsüljük hát az örökséget . . .

A magyar úttörőmozgalmat mindenkor szoros és elszakíthatatlan szálak kapcsolják a forradalmi munkásmozgalomhoz, hiszen ennek léte, tevékenysége tette lehetővé, hogy létrejöhessen a kommunista gyermekmozgalom, az úttörőmozgalom. A munkásmozgalom tudományos kutatása és feltárása az elmúlt harminc esztendőben szép eredményeket ért el, de keveset és kevesen foglalkoztak a legifjabbak, az úttörők mozgalmának történetével. *Trencsényi Waldapfel Imre* írta: „Az a megállapítás, hogy az úttörőmozgalomnak története van, magában foglalja azt a követelményt, hogy legyen az úttörőmozgalomnak történetírása is.”

Először az Országos Úttörővezetői Konferenciákon hangzott el az a javaslat, hogy létrehozzák ennek a „történetírásnak” hivatott intézményét, az *Úttörőmozgalmi Múzeumot*. Kevesen ismerik még ezt a minden tekintetben fiatal intézményt. Fiatal, hiszen 1974 óta működik a Balatoni Úttörővárosban, és fiatal azért is, mert a legfiatalabbaknak, az úttörőkorú gyermekek mozgalmának történetét kutatja és dolgozza fel. Gyűjtőköre a mozgalom egész történetére, gyűjtőterülete az ország egész területére kiterjed. A múzeum, a többihez hasonlóan kialakította gyűjteményeit, amelyekben helyet kapnak a magyar és nemzetközi úttörőmozgalom tárgyi és írásos dokumentumai.

Az eltelt öt év alatt összegyűjtött tárgyak és dokumentumok száma ma már meghaladja a tizennégyezret. A könyvtárban külön úttörőtörténeti kiadványgyűjteményt hoztunk létre, amelyben ezerkétszáz féle úttörőkiadványt őrzünk, megközelítőleg öt-ezres példányszámban, valamint az úttörő- és ifjúsági mozgalom majd minden lapjának évfolyamát, a lapok alapításától kezdve. A múzeum és a könyvtár gyűjteményének anyaga — helyben való használatra — a kutatók és olvasók rendelkezésére áll.

Gyűjtőmunkánk nehézségét ugyanaz a probléma okozza, amely más, legújabbkoros múzeumokét. Komoly feladatot jelent a történeti emlékek feltárása és gyűjtése, hiszen ezek nagy része a még aktívan dolgozó úttörővezetők birtokában van, vagy a csapatonál még ma is használatban lévő tárgy, s így begyűjtésük nem minden esetben lehetséges. Munkánk során figyelemmel kísérjük a kinn lévő értékes tárgyak, emlékek sorsát, és csak a legjellegzetesebbekből igyekszünk egy-egy példányt beszerezni. Így a csapatokban is létrejöhetnek kis „házi kiállítások”. Munkánkhoz segítséget adnak

a lelkes úttörővezetők és a társadalmi gyűjtők is, akik érdeklődnek az úttörőmozgalom története iránt.

Közművelődési tevékenységünket elsősorban az határozza meg, hogy a Balatoni Úttörővárosban dolgozunk. Kiállításainkon arra törekszünk, hogy minél sokoldalúbban szolgáljuk a mozgalom politikai és pedagógiai célkitűzéseit. Segítjük a kisdobosok és az úttörők kommunista meggyőződésének, szocialista hazafiságának, proletár-internacionalizmusának formálását, politikai látókörük szélesítését. Képességeik fejlesztéséhez elsajátíttatjuk velük a történeti feltáró-kutató munka gyakorlati elemeit. Tárlatvezetéssel, a modern technikai eszközök segítségével bekapcsolódunk az Úttörővárosban folyó mozgalmi képzésbe, a táborkok oktató-nevelő munkájának színesebbé, tartalmasabbá tételébe.

Fontos feladatunknak tartjuk, hogy a kiállításainkra látogató gyerekek elsajátítsák a múzeumlátogatás alapvető ismereteit, és ezeket otthon a csapatoknál hasznosítva és továbbadva, minél tartalmasabban tölthessék el szabadidejüket, más múzeumok kiállításain már látó szemmel járjanak és ott szerzett ismereteiket alkotó módon felhasználhassák.

Az elmúlt évek során több alkalommal nyílt lehetőségünk arra is, hogy kilépjünk az Úttörőváros falai közül. Így került sor a 30 éves jubileumi kiállítás megrendezésére a Magyar Munkásmozgalmi Múzeumban, illetve az Országos Úttörővezetői Konferenciákon. A közelmúltban készült el a CIMEA¹ tagszervezeteinek történetét bemutató kiadványunk. Részt veszünk az Úttörőtörténeti Szakbizottság munkájában, ahol szakmai tanácsainkkal segítjük az úttörőtörténeti kutatómunka továbbfejlesztését.

Bár múzeumunk még nagyon fiatal, úgy érezzük, hogy sikerült jó úton elindulnunk és méltók leszünk arra a feladatra, melyet *Kádár János* elvtárs így fogalmazott meg: „Becsüljük hát az örökséget, amely nem csekély, tiszteljük az elért eredményeket, de fejlesszék is tovább.”

Halmi Lászlóné

Gyermekélet a régi magyar faluban

A Néprajzi Múzeum a Nemzetközi Gyermekév alkalmából mutatja be ezt a kiállítást. De fordítva is fogalmazhatnánk: a Nemzetközi Gyermekév jó alkalom ahhoz, hogy a múzeum gyűjteményeiből bemutathassuk mindazt, ami a felszabadulás előtti magyar parasztok — falusiak, mezővárosiak, tanyasiak — gyermekeinek életével kapcsolatban volt. A bemutatott tárgyak közül a legrégebbieket a múlt század második feléből maradtak ránk, de vannak köztük bőven e századiak is. Legrégibb fényképünk 1894-ből való. Nagyjában-egészében olyan képet szerettünk volna adni látogatóinknak, amely a századforduló idejére volt jellemző. Természetesen nem minden tárgyfeleség állt rendelkezésünkre ebből az időből. A korábbi és későbbi tárgyak, képek azonban beleillenek az összképbe, és egyben jelzői is a lassú változásoknak.

Tudjuk jól, hogy nem beszélhetünk egységes magyar parasztságról, hiszen társadalmi rétegekre tagolódott, s az egyes rétegekhez tartozók életszínvonala ugyancsak különböző volt. Másrészt az eltérő fejlettségű vidékek — hegyvidéki kis falvak és virágzó mezővárosok — lakói is különbözőképpen éltek. Mindez hatott gyermekeik ellátására, a róluk való gondoskodásra, a velük szemben támasztott igényekre. Tovább bonyolítja a dolgot a családoknak a gyermekáldással szemben elfoglalt álláspontja: míg az agrárproletár családokban a korlátozatlan gyermekszám a családi munkaerő gyors gyarapodását jelentette, és sok peremkerületi — palócföldi, kelet-magyarországi — faluban annyi gyereket neveltek fel korán munkára fogva, amennyit az isten adott; addig a dunántúli gazdacsaládok egyre féltőbb gonddal nevelték minden ingatlan és ingó vagyonuk egyetlen örökösét.

Hogyan is mutassuk be, vagy legalább hogyan érzékeltessük mindezt a rendelkezésünkre álló három teremben?

1. A Gyermek- és Serdülőkorú Mozgalmak Nemzetközi Bizottságának francia rövidítése.